

Undersøgelse af udviklingsprojekter i læringskonsulenternes inklusionsteam i 2014

Undersøgelse af udviklingsprojekter i læringskonsulenternes inklusionsteam i 2014

2015

**Undersøgelse af udviklingsprojekter i
læringskonsulenternes inklusionsteam i
2014**

© 2015 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-819-6

Indhold

1	Resume	5
2	Indledning	8
2.1	Formål og undersøgelsesspørgsmål	8
2.2	Undersøgelsens metode og datagrundlag	8
2.3	Overblik og baggrund	9
2.4	Rapportens opbygning	10
3	Perspektiver på, om deltagelse har ført til udvikling	11
3.1	Styrket kommunikation	11
3.2	Aktionslæring som kompetenceudviklingsmetode	12
3.3	Bedre organisering i kommunerne	12
3.4	Udbredelse af viden i kommunerne	12
3.5	Barrierer for udvikling	13
3.6	Opsamling	13
4	Perspektiver på forskning såvel som udvikling	15
4.1	Forskerens påvirkning af praksis	15
4.2	Hvornår skabes der udvikling?	16
4.3	Håndtering af rollen som forsker i praksis	17
4.4	Samarbejdet mellem forskere og de kommunale deltagere	18
4.5	Videndeling	18
4.6	Opsamling	18
5	Perspektiver på de seks projektdesign	20
5.1	Rammesætning	20
5.2	Forventningsafstemning	22
5.3	Afklaring af tovholderens rolle	24
5.4	Opsamling	26

1 Resume

Denne undersøgelse er en opsamling på erfaringer fra de seks udviklings- og forskningsprojekter i Undervisningsministeriets inklusionsindsats i 2014, som de kommunale deltagere og forskerne har gjort undervejs i processen. Undersøgelsen fokuserer i særdeleshed på at finde frem til gode råd til Undervisningsministeriets fremtidige igangsættelse af lignende projekter. Herunder råd om, hvordan forskningsdesign, kravet om at skabe såvel forskning som udvikling samt projekternes bidrag til forskningsinspireret udvikling kan kvalificeres fremover.

Undersøgelsen bygger på interviews dels med forskerne i de seks projekter og dels med kommunale tovholdere og projektansvarlige i de deltagende kommuner.

I rapporten sammenfattes erfaringer fra projekterne med fokus på, hvordan projektdesignet har fungeret, hvordan forskerne har levet op til kravet om såvel forskning som udvikling, og om deltagelsen har ført til udviklingstiltag i kommunerne.

Udvikling i kommunerne som følge af deltagelse i projektet

Samlet set viser undersøgelsen, at flere af kommunerne har udviklet sig ved at deltage i projektet. Udviklingen handler fx om at kommunikationen er blevet styrket ved at man taler sammen med kollegerne på en ny og mere konstruktiv måde. Andre eksempler handler om at deltagelsen i projektet har medført at man har skabt klarhed i kommunen om muligheder for samarbejde i det kommunale system, herunder hvordan samarbejdet kan struktureres bedre

Der er variation i hvordan de kommunale deltagere vurderer den udvikling, der har fundet sted som følge af deltagelsen i projekterne. For nogle kommuners vedkommende vurderes udviklingen som en mindre forandring, der med tiden vil brede sig ud og være med til at kvalificere praksis i resten af kommunen. I andre kommuner vurderes udviklingen som mere omfangsrig, fx ved at det har været muligt at tænke resultaterne fra forsknings- og udviklingsprojektet eksplicit ind i det kommunale udviklingsarbejde omkring inklusion og herigennem bidrager bredt til at kvalificere praksis

Det er ikke entydigt, om forskernes grad af interaktion med de kommunale deltagere i de pågældende projekter har haft betydning for kommunernes udbytte af projektet. Der er både eksempler på, at de kommunale deltagere har oplevet det som virkningsfuldt, at forskerne har haft en høj grad af interaktion med de kommunale deltagere, og eksempler på, at de kommunale deltagere har oplevet det som virkningsfuldt, at forskerne havde en mindre grad af interaktion med praksis fx ved at bidrage til deltagernes refleksionsprocesser ved at forske i deres praksis og spørge ind til denne i interviews.

Forskning såvel som udvikling

Der er stor variation i forskernes holdning til, hvordan man som forsker kan have en rolle i udvikling af den praksis, man skal forske i. Dette har betydning for, hvordan forskerne har forvaltet kravet om at skabe såvel forskning som udvikling

Undersøgelsen viser, at nogle forskere opfatter en tæt interaktion med praksis som en tilgang, der bidrager både til forskningsdelen og til udviklingsdelen, fordi en tæt kobling af disse to dele styrker dem begge. For andre forskere er det en forudsætning for at bedrive forskning, at disse to dele ikke forenes, blandt andet fordi man som forsker må kunne indtage en fri position i forhold til den praksis, man forsker i. For nogle forskere i denne position fungerer videndelingsseancer både som en måde at efterleve kravet om udvikling på og som en måde at validere data på.

I forlængelse af dette er der variation blandt de kommunale deltagere omkring, hvad det grundlæggende vil sige at skabe udvikling. Nogle af de kommunale deltagere mener, at der sker en udviklingsproces alene ved at forskerne bedriver forskning i praksis og stiller spørgsmålstejn til hvad der udspiller sig der. Andre kommunale deltagere udtrykker begejstring for den tilgang, hvor forskere har valgt en tilgang med en høj grad af interaktion med praksis, da deltagerne har fundet den lærerig.

Blandt de kommunale deltagere er der således både eksempler på begejstring over for forskere, der har en høj grad af interaktion med praksis, og de forskere der har haft en mere distanceret forskerrolle, men som har spurgt ind til den praksis der udfoldede sig.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er variation med hensyn til, hvordan forskerne har forvaltet kravet om at skabe udvikling i de forskellige projekter. De forskere, hvor det er en forudsætning, at forskningsdelen og udviklingsdelen er adskilt, har udviklingsdelen været genstand for forhandling med Undervisningsministeriet, inden de indgik kontrakter. For Undervisningsministeriet som opdragsgiver kan det være et opmærksomhedspunkt at forholde sig til, hvordan man i højere grad kan sikre, at forskerne lever op til, at de har indgået en aftale om at udvikle både forskning og praksis.

I forlængelse af dette er det vigtigt at pointere, at der, som sagt, ikke er en entydigt sammenhæng mellem forskernes grad af interaktion med de kommunale deltagere i de pågældende projekter og kommunernes udbytte af projektet.

De seks forskningsdesign

Samlet set peger undersøgelsen på vigtigheden af en tydelig rammesætning indledningsvist i projekterne. Dernæst kan en løbende forventningsafstemning eller en tæt dialog mellem forskere og kommunale deltagere være en måde at tydeliggøre rammerne for projekterne på, efterhånden som de skrider frem.

Dette baseres blandt andet på, at der er varierende oplevelser af fordele og ulemper i at udviklingsprojekterne indledes med en relativt åben ramme, som efterfølgende konkretiseres i samarbejdet med kommunen. På den ene side, oplever nogle kommuner, at det er en styrke, at forskerne på de enkelte projekter forhandlede og tilpassede projekterne med de enkelte kommuner i et samarbejde. På den anden side oplevede nogle kommuner det som en frustration, at det var uklart hvad projektet specifikt skulle omhandle og konkret hvordan processen i forløbet skulle være

Undersøgelsen viser, at kommunerne sætter pris på en tydelighed med hensyn til, hvad formålet og indholdet i projektet er, og hvad deres deltagelse specifikt omfatter. Det fremhæves som vigtigt for kommunerne, at det tydeligt fremgår, hvad man som kommune kan forvente at få ud af deltagelsen i projektet. På den baggrund kan det være et opmærksomhedspunkt, at forskerne er meget bevidste om at sætte en tydelig ramme for projektdesignet, hvor kommunerne kan byde ind med viden og ønsker, der kan bidrage til forskningsdesignet.

For nogle kommuners vedkommende har det været svært at fastholde overblikket over, hvilke projekter de deltager i. Dette betyder, at der fra kommunernes side med fordel kan rettes en opmærksomhed mod, hvor mange udviklingsprojekter man kan overkomme at deltage i på samme tid. Dernæst kan der fra Undervisningsministeriets side være en opmærksomhed med hensyn til at få kommunikeret denne opmærksomhed til kommunerne.

Der er variation blandt de forskellige projekter med hensyn til, i hvilken grad der har været et behov for forventningsafstemning. Dette hænger blandt andet sammen med, om rammesætningen i opstarten af projektet har medført den fornødne klarhed om projektet, eller om der, som projekterne skred frem, var et behov for at forventningsafstemme, fx vedrørende rollefordeling eller kommunernes udbytte af deltagelse i projekterne.

Det har særligt gjort sig gældende i de projekter, hvor forskernes andel i udviklingsdelen var genstand for forhandling mellem Undervisningsministeriet og de pågældende forskere, inden de indgik kontrakt. Det var en forudsætning i opdraget fra Undervisningsministeriet, at forskerne skulle

have en andel i udviklingsarbejdet. Samtidig havde nogle af forskerne den opfattelse, at man ikke både kan bedrive forskning i praksis og udvikle selvsamme praksis, da praksis i forskningen er tilstede som et empirisk grundlag, der ligger til grund for vidensproduktionen. På den baggrund handlede forhandlingerne om, hvordan forskernes andel af udviklingsarbejdet skulle fortolkes, således at forskerne kunne opfylde udviklingsarbejdet som en del af aftalen uden at give kald på deres position som forsker.

Undersøgelsen viser, at der er variation med hensyn til, hvor tydeligt de kommunale tovholders rolle er defineret i de enkelte projekter, og hvordan rollerne har udviklet sig undervejs i de forskellige projekter, blandt andet som følge af forhandling og tilpasning af projekterne med de enkelte kommuner. Dette gælder for både indholdet i og omfanget af tovholderrollen.

2 Indledning

Undervisningsministeriet har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en undersøgelse af udviklingsprojekter i læringskonsulenternes inklusionsteam i 2014.

På et kickoffseminar, som Undervisningsministeriet afholdt i juni 2013, udarbejdede Undervisningsministeriet i samarbejde med samarbejdskommunerne en oversigt over en række tematikker inden for arbejdet med inklusion, som i særlig grad blev oplevet som relevante at sætte øget fokus på og videreudvikle.

I januar 2014 indledte Undervisningsministeriet et samarbejde med seks forskere og 10 ud af sine i alt 20 samarbejdskommuner med det formål at udvikle praksis inden for seks temaer inden for inklusion. Arbejdet strækker sig over det meste af 2014, og hvert forløb har tilknyttet en til to forskere og mellem en og tre kommuner.

2.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål

Undersøgelsen opsamler erfaringer fra de seks inklusionsprojekter, som de kommunale deltagere og forskerne har gjort undervejs i processen. Undersøgelsen fokuserer i særdeleshed på at finde frem til gode råd til Undervisningsministeriets fremtidige igangsættelse af lignende projekter. EVA stiller i undersøgelsen skarpt på følgende spørgsmål:

- Hvordan har projektdesignene fungeret i forhold til projektets formål om at skabe forskning såvel som udvikling?
- Hvordan har forskerne praktiseret kravet om at skabe såvel forskning som udvikling?
- Hvordan har projekterne bidraget til at skabe forskningsinspirerede forandringer i praksis?

2.2 Undersøgelsens metode og datagrundlag

Dataindsamlingen består af følgende elementer:

- Enkeltinterviews (face-to-face) med de seks forskergrupper af en times varighed
- 10 telefoninterviews med kommunale tovholdere af ca. en halv times varighed
- 17 telefoninterviews med de projektansvarlige på skoler og institutioner (ledere eller andre nøglepersoner) af ca. en halv times varighed.

Interviewene med de seks forskere har dels givet EVA en forståelse af de respektive projekter, dels belyst forskernes oplevelse af projektets overordnede design og projektforløbets proces.

Interviewene med kommunale tovholdere og projektansvarlige har dels belyst deltagernes erfaringer, de oplevede virkninger af projektet, udfordringer og succeshistorier. Dels har de belyst deltagernes oplevelser af projektforløbet, herunder deres erfaringer med projektets proces.

Undervejs i processen har EVA deltaget i to møder mellem Undervisningsministeriet og forskerne – et i juni og et i oktober.

Der er stor forskel på, hvor langt de enkelte projekter var på tidspunktet for dataindsamlingen. Et projekt var netop startet op, nogle var godt halvvejs i processen, mens forskerne i andre havde afsluttet dataindsamlingen i kommunerne.

På tidspunktet for dataindsamlingen var ingen af de seks inklusionsprojekter afsluttet.

2.3 Overblik og baggrund

Læringskonsulenternes udviklings- og forskningsprojekter omfatter i 2014 i alt seks projekter:

- Kompetenceudvikling og teamsamarbejde
- Evaluering og indikatorer på effektiv inklusion
- Tværfagligt samarbejde
- Specialviden på det almenpædagogiske område
- Ledelse af inklusion
- Forældresamarbejde og inklusion.

I opgavebeskrivelsen udarbejdet af Undervisningsministeriet, er der nævnt en række forhold, der gælder for de seks projekter. Disse er beskrevet nedenfor.

Fælles for projekterne er, at forskningen er praksisnær og samarbejder med den praksis, den undersøger. Det fremgår af projektbeskrivelsen, at forskeren skal afprøve og udvikle indsatser i og med praksis samt opsamle og udvikle viden om praksis.

En del af denne del af formålet er at bidrage til, at kommunerne kan afprøve og udvikle indsatser i forbindelse med deres praksis på udvalgte institutioner og skoler i tæt samarbejde med forskningsinstitutionen, så kommunerne kan sætte et ekstra skub på og dermed nå særligt langt med at få kvalificeret og udviklet udvalgte indsatser.

Dernæst er det fælles for projekterne, at de er kombinerede udviklings- og forskningsprojekter. Dette beskrives i projektbeskrivelsen som, at "forskeren skal have et dobbelt perspektiv, hvor denne dels udvikler den konkrete praksis på de udvalgte institutioner og skoler og dels udvikler viden om praksis i forhold til temaet for udviklingsprojektet".

Forskeren skal bidrage med skriftlig såvel som mundtlig formidling af udviklingsprojekternes erfaringer og resultater, med fokus både på det, der virker, og på dilemmaer og udfordringer. Formidling af viden, metoder og redskaber skal have en form, der kan inspirere og være handleanvisende med hensyn til, hvad kommunerne konkret kan gøre for at styrke inklusionen, og der skal være anbefalinger til relevante målgrupper i kommunerne og konkrete praksiseksempler¹.

Projekterne er kendetegnet ved at have forskellig volumen. I to af projekterne deltager der én kommune, og i de resterende fire projekter deltager der to eller tre kommuner.

Der er forskel på kommunernes forudsætninger for deltagelse. I nogle kommuner er deltagelsen i projektet en mindre del af en større inklusionsindsats eller bliver opfattet som et projekt, der skal føde viden ind til det videre kommunale arbejde med inklusion.

I andre kommuner indgår deltagelsen ikke i en større sammenhæng, der er planlagt, men den antages at kunne inspirere til, hvilke indsatsområder det skal prioriteres at arbejde med i kommunen.

Der er også forskel på, hvor beredte kommunerne har været på at deltage i projekterne. For nogle kommuners vedkommende har det fx været udfordrende at prioritere deltagelse i udviklings- og forskningsprojektet på grund af det store arbejde med at få implementeret tiltag i folkeskolereformen. Desuden er der eksempler på, at kommunernes nøglepersoner i forbindelse med projektet ikke længere er ansat i kommunen ved projektets opstart, og at dette har betydning for, i hvor høj grad kommunen har ejerskab til projektet.

Der er variation blandt forskerne med hensyn til, i hvilken grad de interagerer i den praksis, de indsamler data inden for. Nogle forskere er aktive medspillere inden for praksis, og andre påvirker fx kun praktikerne gennem de spørgsmål, de stiller i interviews, som beskrevet i afsnit 4.1.

¹ Matthiesen, Pernille, Bilag 1: opgavebeskrivelse, Undervisningsministeriet, 2014

2.4 Rapportens opbygning

Ud over resumeet og indledningen indeholder rapporten tre kapitler.

Kapitel 3 omhandler, om og hvordan de kommunale deltagere har kunnet bruge deltagelsen i de enkelte forskningsprojekter til at skabe forandringer og udvikle tiltag i egen kommune.

Kapitel 4 omhandler, hvordan forskerne og deltagerne har oplevet, at forskerne har levet op til formålet om at skabe såvel forskning som udvikling. Til at belyse dette fokuseres der først på, hvad forskerne og deltagerne forbinder med praksisnær forskning, og hvad de anser som udviklende aktiviteter. Dernæst fokuseres der på, hvordan forskere og kommunale deltagere oplever, at forskerne har håndteret balancen mellem at forske i praksis og at påvirke den praksis, man forsker i.

Kapitel 5 omhandler, hvordan forskerne og de kommunale deltagere har oplevet, projektdesignet har fungeret. Her fokuseres der på temaerne forventningsafstemning, rammesætning og rolleafklaring for de kommunale tovholdere.

3 Perspektiver på, om deltagelse har ført til udvikling

Dette kapitel omhandler, om de kommunale deltagere har kunnet bruge deltagelsen i de enkelte forskningsprojekter til at skabe forandring og udvikle tiltag i egen kommune. Overordnet set taler de interviewede om fire former for udbytte. Disse er:

- Styrket kommunikation
- Aktionslæring som kompetenceudviklingsmetode
- Bedre organisering i kommunerne
- Udbredelse af viden i kommunerne.

Samtidig er der eksempler på deltagere, der ikke oplever at have et stort udbytte af deltagelsen i projekterne. Dette hænger sammen med, enten at udviklingen endnu ikke er slået igennem i kommunen, eller en vurdering af, at en række uhensigtsmæssige forhold har fungeret som en barriere for udviklingstiltagene. Fremtrædende eksempler på disse barrierer er beskrevet i afsnit 3.5.

3.1 Styrket kommunikation

Der er flere eksempler på, at deltagerne i kommunerne har kunnet bruge deltagelsen i det enkelte projekt til at udvikle sig, fordi deltagelsen har gjort dem opmærksom på nogle områder, der kunne styrkes.

Et eksempel på styrket kommunikation er kommunale deltagere, der vurderer, at deltagelsen i projekterne har fået dem til at tale sammen med kollegerne på en ny måde ved at have et andet udgangspunkt i deres faglige samtaler. Denne måde indebærer blandt andet at blive bedre til at kunne kigge indad og reflektere, og er egenskaber der bliver vurderet som vigtige i inklusionsarbejdet. En deltager beskriver det som en form for kulturændring i medarbejdergruppen:

Mit personale er blevet bedre til at spørge ind til hinanden og er mere fokuseret på deres egen rolle og at reflektere over deres egen rolle i relationerne. (...) Så vi har fået sat en begyndende kultur i gang med øget refleksion og forskellige typer af refleksion.

Denne ændring i kommunikationen er også at finde som en udvikling på møderne, hvor deltagelsen i projektet har fået nogle af deltagerne til at kommunikere med hinanden på en anderledes måde på møderne end tidligere, fx ved at trække på hinandens viden og refleksioner i forbindelse med de problemstillinger, man drøfter på møderne. Dette hjælper blandt andet til at få øje på muligheder, man ikke var bekendt med tidligere. Et andet eksempel på en styrket kommunikation på møderne ses blandt nogle kommunale deltagere, der har implementeret et værktøj, der har ændret strukturen på møderne, så samtalerne bliver mere frugtbare og målrettede end tidligere.

Et tredje eksempel på en styrket kommunikation er en kommune, der som følge af deltagelsen i projektet har nedsat en følgegruppe bestående af forældre som et forum for videnudveksling og dialog om nogle af de initiativer, kommunen arbejder med, der omhandler inklusion. Denne beslutning hænger sammen med, at de har oplevet det som værdifuldt for inklusionsarbejdet at inddrage forældre, og at forældrene har vist stor interesse for at blive inddraget i samtaler om inklusion.

3.2 Aktionslæring som kompetenceudviklingsmetode

Et af udviklings- og forskningsprojekterne er inspireret af aktionsforskningstilgangen. I dette projekt har aktionslæringsmetoden fungeret som kompetenceudvikling for deltagerne. Dette omhandler blandt andet, at man er blevet bedre til at arbejde med at formulere mål og fokusere på konkrete handlinger. Dernæst har dette fokus ført til, at deltagerne er blevet styrket i kommunikationen med hinanden ved at blive mere strukturerede i deres samtaler, fordi man oplever metoden som et redskab til at sætte fokus og fastholde fokus på nogle tiltag, der skal arbejdes med.

Deltagerne vurderer, at deres sparring med hinanden er blevet mere målrettet, og at de tør være mere åbne og ærlige over for hinanden end tidligere. Dette hænger sammen med, at deltagerne i forløbet har observeret og givet feedback på hinandens arbejde i projektet. En deltager forklarer, at dette blandt andet har bevirket, at man føler sig tryk ved hinanden og ikke "føler sig ydmyget ved at fejle". Dernæst er deltagerne undervejs i projektet blev markant bedre til at trække pointer ud af den aktion, der var i fokus, ved at betragte deres egen læring og rolle i et metaperspektiv, så det blev en form for abstraktion eller generaliseret viden om deres egen praksis.

Som følge af deltagelsen i projektet er aktionslæringsmetoden blevet udbredt af deltagerne i projektet til det daglige arbejde i ledelsesgruppen, og kommunen planlægger at udbrede metoden til medarbejderne på skolen, hvor blandt andet erfaringerne fra aktionslæringsgrupperne påtænkes at inspirere udviklingen af medarbejdernes kompetencer inden for denne metode.

3.3 Bedre organisering i kommunerne

Der er eksempler på, at deltagelsen i projektet har skabt klarhed i kommunen om, hvilke muligheder for samarbejde der eksisterer i det kommunale system. Denne klarhed har åbnet op for nye muligheder for at samtænke indsatsen på tværs af de forskellige områder. Dernæst har tilstedeværelsen af forskere medført et mere struktureret samarbejde blandt praktikerne. Dette hænger sammen med, at forskerne som udefrakommende har hæftet sig ved nogle forhold i praktikernes måder at samarbejde på. Disse måder har praktikerne fået reflekteret over og efterfølgende skærpet og struktureret mere hensigtsmæssigt. En deltager siger:

Deres (forskernes) tilstedeværelse gjorde det klart, at der skulle mere styring på det. Det er jeg ikke sikker på, vi havde opdaget, hvis ikke forskerne havde været inde over.

Et andet eksempel på en bedre organisering i kommunerne er, at nogle deltagere, der bestrider en ressourcepersonfunktion i det daglige, på grund af deltagelsen i projektet er blevet mere efterspurgt af praktikerne på institutionerne til at give sparring på møder. Deltagerne fremhæver, at dette hænger sammen med, at praktikerne på grund af projektet er blevet mere bevidste om, hvad sparring kan bruges til, og hvordan projektdeltagerne kan inspirere dem.

Derudover er der et eksempel på en kommune, der har koblet projektet til den kommunale politik på området. Dette er et resultat af en dialog mellem forsker og kommune om, hvordan kommunen skulle bruge deltagelsen i projektet fremover.

3.4 Udbredelse af viden i kommunerne

Der er forskellige tilgange i kommunerne til, hvordan den viden, man har tilegnet sig, skal udbredes i kommunen.

En tilgang blandt de kommunale deltagere til kommunernes udbytte af deltagelsen i projektet er at betragte selve deltagelsen som en slags pilotprojekt, der skal bidrage med viden, der skal udbredes i kommunen. Fx ved at udvikle et kommunalt koncept på baggrund af denne viden eller ved at indtænke udbyttet af projektet i den overordnede planlægning på området, så den eksempelvis indgår som element i de kommunale indsatsområder.

En anden tilgang blandt de kommunale deltagere er, at forskernes fokus på inklusion i sig selv har været en inspirerende øjenåbner, der ændrer deltagernes måde at tænke på

inklusionsarbejdet på, og som de vil inspirere andre i kommunen med. Et eksempel på dette er, at deltagerne er blevet mere opmærksomme på det ukonstruktive i at tale negativt om inklusionsopgaven og i stedet forholde sig til de muligheder, der foreligger.

Derudover er der et eksempel på, at de kommunale deltagere er blevet opmærksomme på, hvordan forældrene indtænkes i inklusionsindsatserne, og om forældrenes perspektiv er tilgodeset. Dette hænger sammen med en opmærksomhed med hensyn til vigtigheden af at inddrage forældrene.

3.5 Barrierer for udvikling

Fælles for de beskrevne eksempler nedenfor er, at der har været forhold i kommunerne, der har bevirket, at kommunerne ikke har fået det udbytte af deltagelsen i projekterne, som det var tænkt.

Et eksempel er en forsker, der har oplevet, at deltagelsen i projektet har fyldt så meget for kommunerne, at kommunerne bliver pressede med hensyn til deres andel i projektet. Forskeren beskriver det således:

De kæmper en brav kamp for overhovedet at finde sammenhæng imellem dem (de forskellige udviklingstiltag). Kommunerne er meget pressede og bliver forvirrede over, hvad de skal og ikke skal (...) det ligner, at det næsten kammer over til, at projektet kan falde fra hinanden, fordi de ikke kan holde til det.

Forskeren forklarer videre, at dette blandt andet handler om, at tiden i praksis er for kort for kommunerne til at kunne udvikle noget meningsfuldt, samtidig med at alle andre opgaver skal håndteres sideløbende.

Et andet eksempel er, at det har været en forhastet proces for kommunen at skulle træffe beslutning om, hvad dens deltagelse mere specifikt skulle omfatte. Dette hænger blandt andet sammen med, at kommunen var udfordret af at finde sammenhæng mellem projektets indhold og udviklingsarbejdet i kommunen.

Et tredje eksempel er, at beslutningen om den kommunale deltagelse har fundet sted på forvaltningsniveau, uden at praktikerniveauet er blevet tilstrækkeligt inddraget. Fx er der eksempler på, at de kommunale deltagere i projekterne ikke er blevet informeret af dem, der traf beslutningen i kommunen om at blive tilmeldt projektet, herunder om, hvor stort omfanget for deltagerne og indholdet af projektet er. Denne manglende udmelding internt i kommunen har skabt frustration blandt deltagerne, fordi man er blevet tilmeldt projektet uden at være blevet orienteret om det.

Et fjerde eksempel er, at kommunen i nogen grad kobler sig af deltagelsen i projektet, når samarbejdet mellem forskere og institutioner kører, som det skal. Dette kan give problemer, når kommunen senere skal udbrede læringen fra projektet i kommunens institutioner. Dette gælder fx, når forløbet fra de institutioner, der har indgået i projektet, skal fungere som en slags *best practice*-eksempler, og kommunens aktier i projektet ikke er tydelige.

3.6 Opsamling

Samlet set viser undersøgelsen, at flere af kommunerne har udviklet sig ved at deltage i projektet. Udviklingen handler fx om, at kommunikationen er blevet styrket, ved at man taler sammen med kollegerne på en ny og mere konstruktiv måde. Dernæst at kommunikationen bedre understøtter refleksionsprocesserne, så møderne bliver mere frugtbare og målrettede end tidligere.

Et andet udviklingstiltag er, at deltagelsen i projektet har været en inspirerende øjenåbner, der har inspireret deltagerne til at tænke anderledes om inklusionsarbejdet på. Dette har blandt andet medført, at man i kommunen har nedsat en følgegruppe bestående af forældre, der skal inddrages i kommunens arbejde med inklusion fremover.

Andre eksempler handler om, at deltagelsen i projektet har medført, at man har skabt klarhed i kommunen om muligheder for samarbejde i det kommunale system, herunder hvordan samarbejdet kan struktureres bedre.

Det er ikke entydigt, om forskernes grad af interaktion med de kommunale deltagere i de pågældende projekter har haft betydning for kommunernes udbytte af projektet. Der er både eksempler på, at de kommunale deltagere har oplevet det som virkningsfuldt, at forskerne har haft en høj grad af interaktion med de kommunale deltagere, og eksempler på, at de kommunale deltagere har oplevet det virkningsfuldt, at forskerne havde en mindre grad af interaktion med praksis fx ved at bidrage til deltagernes refleksionsprocesser ved at forske i deres praksis og spørge ind til denne i interviews.

Samlet set er der variation med hensyn til, hvor omfangsrig de kommunale deltagere vurderer den udvikling, der har fundet sted som følge af deltagelsen i projekterne. For nogle kommuners vedkommende vurderes udviklingen som en mindre forandring, der med tiden vil brede sig ud og være med til at kvalificere praksis i resten af kommunen. I andre kommuner vurderes udviklingen som mere omfangsrig, fx ved at det har været muligt at tænke resultaterne fra forsknings- og udviklingsprojektet eksplicit ind i det kommunale udviklingsarbejde omkring inklusion og herigennem bidrager bredt til at kvalificere praksis. Dernæst må en del af variationen antages at afhænge af, hvor langt de enkelte kommuner var i projektforløbet på undersøgelsestidspunktet. Som beskrevet i indledningen var ingen af projekterne afsluttet på tidspunktet for dataindsamlingen.

Der er også eksempler på kommuner, der ikke har fået det udbytte af deltagelsen i projekterne, som det var tiltænkt, på grund af en række forhold i kommunen. Disse forhold handler blandt andet om, at deltagere oplever, at tiden i praksis er for kort til at kunne udvikle noget meningsfuldt, samtidig med at alle andre opgaver i hverdagen skal håndteres sideløbende.

Dernæst har det for nogle kommuner været en forhastet proces at skulle træffe beslutning om, hvad deres deltagelse mere specifikt skulle omfatte, eller også har den kommunale deltagelse i nogle tilfælde fundet sted på forvaltningsniveau, uden at praktikerniveauet er blevet tilstrækkeligt inddraget.

4 Perspektiver på forskning såvel som udvikling

Dette kapitel handler om, hvordan forskerne og de kommunale deltagere har oplevet, at forskerne har håndteret kravet om at bedrive forskning såvel som sikre udvikling.

De første to afsnit belyser, hvad forskerne og deltagerne forbinder med praksisnær forskning, hvad forskerne og deltagerne anser som udviklende aktiviteter, og hvem der har en rolle i sådanne aktiviteter og ansvaret for dem.

De sidste tre afsnit belyser, hvordan forskere og kommunale deltagere oplever, at forskerne har håndteret balancegangen mellem at forske i praksis og påvirke den praksis, man forsker i.

Når vi skal kigge på forskernes måde at leve op til kravet om at bedrive forskning såvel som at sikre udvikling på, er der fem forhold, der fremstår tydeligt i datamaterialet. Disse forhold er:

- Forskerens påvirkning af praksis
- Hvornår der skabes udvikling
- Håndtering af rollen som forsker i praksis
- Samarbejdet mellem forskere og de kommunale deltagere
- Videndeling.

4.1 Forskerens påvirkning af praksis

En central forskel i forskernes teoretiske ståsted omhandler, hvorvidt man som forsker kan påvirke den praksis, man skal forske i. Dette bevirker, at der er forskellige holdninger blandt forskerne til, hvilken rolle de kan tillade sig at have i udviklingsarbejdet inden for rammen af deres forskningsarbejde.

Ringe grad af interaktion med praksis

Et eksempel på forskernes teoretiske ståsted er forskere, der insisterer på at tage udgangspunkt i den praksis, der udspiller sig, uden samtidig at have en aktiv rolle i udviklingen af praksis. En forsker forklarer det på følgende måde:

Når man kommer som den type forsker, jeg er, så kommer man ikke og udvikler nogen, så forsker man i den praksis, de selv er ved at udvikle.

Dette handler om, at man som forsker ikke på forhånd ved, hvad der kan lade sig gøre i den praksis, man undersøger, og må undersøge dette og derefter tage fat i ting, der kan lade sig gøre, og få viden om dem. På samme vis kan de i forskningsøjemed bruge den viden, de får om forhold i kommunerne, der ikke fungerer efter hensigten. En forsker fortæller:

Man er nødt til som forsker at leve med, at tingene ikke bliver gjort, og man skal interessere sig for, hvorfor det ikke bliver gjort.

En måde, hvorpå forskerne i denne position anskuer, at de i nogen grad påvirker den praksis, de undersøger, og på den vis præger udviklingen, er at stille spørgsmål til praktikerne, fx i interviews. Dette kan handle om, at spørgsmålenes udformning i sig selv har et fokus, der signalerer, hvad forskerne er interesserede i. Dernæst kan det handle om, at forskerne spørger

ind til forhold i praksis, som praktikerne ikke selv har blik for eller er bevidste om, og på den vis påvirker forskerne med deres spørgsmål deltagerne i deres refleksionsprocesser.

Forskerne i et projekt forklarer, at det er afgørende, at det er nogle andre end forskerne, der tager udviklingsdelen på sig, så man som forsker kan agere i en fri position og ikke være bundet op på, at man skal et bestemt sted hen med deltagerne på grund af sin rolle i udviklingsdelen. I forlængelse af dette uddyber forskerne, at hele det overordnede design af projektet forudsætter, at de kommunale strukturer kan bære udviklingsdelen, og at det er vigtigt, at udviklingsdelen fungerer, så der er noget at forske i. Dernæst er det vigtigt med en tydelig rolle- og ansvarsfordeling, så man kan reflektere over, hvad der er sket i projektet set fra forskellige positioner, hvilket er en forudsætning for, at man bedre kan forstå de problematikker, der folder sig ud.

Blandt de kommunale deltagere er der eksempler på, at de oplever, at forskerne med deres spørgsmål har bidraget til udviklingsdelen. De fortæller dog, at de ville ønske, at forskerne havde været endnu tættere på kommunernes udviklingsprocesser ved at støtte dem i om de var på rette vej, fx ved at deltagerne kunne have fået sparring på deres udviklingstiltag fra forskerne.

Høj grad af interaktion med praksis

Et andet eksempel på forskernes teoretiske ståsted handler om, at blandingen af forskning og udvikling har været meningsfuld, fordi det er et design, der tager højde for og giver kompleksiteten plads, fordi det er så praksisnært.

I et af projekterne har forskerne valgt en tilgang, der er inspireret af aktionsforskningen. Valget af denne tilgang handler om, at det er en tilgang, hvor forskerne har en høj grad af interaktion med praksis, og hvor praktikerne fungerer som en form for medforskere. Med denne tilgang ønskede forskerne at være i en rolle som forskere, hvor deres viden kom i spil så direkte, ved at forskerne blev "medreflektører" med hensyn til deltageres praksis. En forsker fra projektet fortæller:

Vi ville jo godt så tæt på praktikernes egen praksis som muligt, og det kom vi jo, idet vi blev medreflektører over deres praksis, med vores forudsætninger og kendskab til deres praksis.

En fordel ved denne position er, at forskerne havde mulighed for at få afprøvet noget af deres mere empirisk baserede viden og erfaringsbaserede viden fra andre projekter og få feedback på, om deltagerne oplevede denne viden som relevant i forbindelse med den pågældende praksis. En del af gevinsten ved dette var, at deltagerne både validerede forskernes viden og bibragte vigtige nuancer til forskernes viden. En forsker fra projektet forklarer:

Vi også fik feedback på, at den her viden – kan den omsættes, er den relevant for lederne i den situation? Det var en god validering for os og på vores viden og tilbage på vores rolle som forskere. Vi vil gerne være i den rolle, hvor vores viden kom i spil så direkte som muligt.

4.2 Hvornår skabes der udvikling?

Dette afsnit omhandler forskernes og deltagernes perspektiver på, hvad de opfatter som udviklingsaktiviteter, og hvor lang tid det tager at udvikle praksis.

Et grundlæggende spørgsmål om udviklingsarbejdet blandt forskerne og deltagerne omhandler, hvad det vil sige at skabe udvikling. Denne grundantagelse knyttes til, i hvilken grad det er muligt inden for den korte tidsramme i projektet for forskerne og kommunerne at skabe udvikling, eller om udviklingsprocessen strækker sig over meget længere tid, og deltagelsen i projektet mere sætter gang i nogle udviklingsprocesser, der med tiden muligvis fører til udvikling.

En forsker forklarer, at hun anskuer det som, at udviklingsprocessen løber langsomt, og at der er lang vej, fra at de kommunale deltagere reflekterer over egen praksis eller organiserer sig anderledes, til at der er tale om, at der har fundet en udvikling sted, der understøtter inklusionsarbejdet.

Blandt de kommunale deltagere er der en lignende tendens til at betragte selve udviklingsdelen i projektet som en langvarig proces. Derfor betragter de kommunale deltagere deltagelsen i projektet som opstarten af en større udviklingsproces. For de kommunale deltagere betyder dette, at forskernes rolle i udviklingsdelen er at hjælpe kommunerne i gang med udviklingsarbejdet, så kommunerne bliver i stand til selv at kunne fortsætte udviklingsprocessen. En deltager siger det på følgende måde:

Hvis vi stoppede nu, tror jeg ikke, at der er sket den store ændring i praksis, så tror jeg, vi ville gøre det samme fremadrettet. Så der er vi nu.

Nogle af de kommunale deltagere betragter det som, at udviklingsprocessen finder sted alene ved den læringsproces, det fører med sig for praktikerne, at forskerne bedriver forskning i praksis og sætter spørgsmålstejn ved, hvad der udspiller sig. En kommunal deltager forklarer:

Forskerne kommer med en stor åbenhed, men også en skarp optik. De stiller skarpe spørgsmål og går skarpt til os, så det er rigtig spændende. Vi lærer jo af det bare at få nogle spørgsmål stillet.

4.3 Håndtering af rollen som forsker i praksis

Der er variation blandt forskerne med hensyn til, i hvilken grad de interagerer i den praksis, de indsamler data fra. Nogle forskere er aktive medspillere i praksis, og andre påvirker fx kun praktikerne gennem de spørgsmål, de stiller i interviews, som beskrevet i afsnit 4.1.

Blandt de kommunale deltagere er der eksempler på begejstring både over forskere, der har en høj grad af interaktion med praksis, og over de forskere, der har haft en mere distanceret forskerrolle, men som har spurgt ind til den praksis, der udfoldede sig.

Et eksempel på et projekt med en høj grad af interaktion fra forskerne er projektet, hvor forskerne havde valgt en aktionsforskningsinspireret tilgang. Her involverede forskerne sig i samtaler med deltagerne ved at stille spørgsmål til de temaer, der blev talt om, og på den måde bidrage til deltagerens refleksioner.

Blandt de kommunale deltagere i dette projekt udtrykkes der begejstring for forskernes måde at komme tæt på praksis og involvere sig med deltagerne på, fx ved løbende at spørge ind til, hvad der udspiller sig i praksis, eller ved at byde ind med forskningsviden i samtaler. En kommunal deltager beskriver det på følgende måde:

De får det til at lyde, som om vi har gjort det rigtig godt, og formår stadigvæk at trække noget saft ud af det, vi har arbejdet med, give litteraturhenvisninger, hjemmeside – pege i nye retninger, der var med til, at vi igen blev tankemæssigt sat i gang.

Blandt de kommunale deltagere, der har deltaget i projekter, hvor forskerne har interageret med praksis, er den gennemgående vurdering, at forskerne har forvaltet deres rolle som forsker på en professionel og meningsfuld måde i forhold til projektets design. Der er ingen eksempler på, at de kommunale deltagere har oplevet, at forskerne har kompromitteret deres rolle som forsker, fordi de fx er gået for tæt på praksis.

Der er deltagere, der har bemærket, at forskernes dobbelte fokus i projektet er usædvanligt, sammenholdt med hvad de ellers har erfaring med fra deltagelse i forskningsprojekter. I forlængelse af dette er der eksempler på deltagere, der forklarer, at forskerne har italesat rammen for deres aktive rolle på møderne. En deltager forklarer det således:

De (forskerne) fortalte om det til at starte med. Det synes jeg, er fint, så ved vi, at de er opmærksomme på det, og så er vi mere rolige omkring det – ellers kunne man tænke, det var mærkeligt, at de går ind og blander sig.

4.4 Samarbejdet mellem forskere og de kommunale deltagere

En del af samarbejdet mellem forskere og deltagere handler om at stille skarpt på praksis sammen.

Der er eksempler på forskere, der bidrager til deltageres samtale ved at pege på muligheder og begrænsninger eller inddrager viden fra deres tidligere projekter eller fra forskningen. På den vis fungerer forskerne som "friske øjne udefra" ved fx via deres spørgsmål at skabe opmærksomhed med hensyn til nogle forhold i kommunen, der kunne håndteres anderledes.

Der er eksempler på, at forskerne indgår i samarbejdet ved at tilbyde en model, der rammesætter samarbejdet med deltagerne, fx ved at være omdrejningspunktet for samtalerne på møderne. Et andet eksempel på, at forskerne tilbyder en model, er et projekt, hvor forskerne forklarer, at de med den model, de har præsenteret for deltagerne, tilbyder en systematik, og at det er gennem en systematisk tilgang til deltageres praksis, at deres praksis kvalificeres, blandt andet ved at man som deltager får viden om, hvornår man laver inklusion, der virker.

4.5 Videndeling

Der er blandt de seks projekter eksempler på forskningsdesign, hvor videndeling er indtænkt som et centralt element til både at inddrage deltagerne og at kvalificere de indsamlede data.

I flere projekter handler videndelingselementet om, at det skal fungere som udviklende for deltagerne, at de kommunale deltagere får mulighed for at reflektere over de fremlagte forskningsresultater og blive inspireret af disse til det kommunale udviklingsarbejde.

I et projekt var videndelingen organiseret således, at de deltagende kommuner skulle mødes og videndele med hinanden om udbyttet af deres arbejde. Dette fandt nogle af de kommunale deltagere meget inspirerende for det videre arbejde, samtidig med at det gav mulighed for at møde folk fra andre kommuner, man normalt ikke ville have en anledning til at mødes med. En kommunal deltager fortæller:

Man kan godt blive lidt høj af, at det, vi lavede, er en del af noget større. Det var spændende at se, hvordan andre har grebet det an, og hvad der har været spændende for dem.

Fle projekter har tænkt videndelingselementet som en måde at validere data på. Dette handler om, at forskerne kan få skærpet og valideret deres forskningsresultater ved som forskere at reflektere over forskningsresultaterne med dem, der har indgået i den praksis, der er genstanden for forskningen.

4.6 Opsamling

Der er stor variation i forskernes holdning til, hvordan man som forsker kan have en rolle i udvikling af den praksis, man skal forske i. Dette har betydning for, hvordan forskerne har forvaltet kravet om at skabe såvel forskning som udvikling.

Nogle forskere ser det som afgørende, at det er nogle andre end forskerne, der tager udviklingsdelen på sig, så man som forsker kan agere i en fri position og ikke er bundet op på, at man skal et bestemt sted hen med deltagerne på grund af sin rolle i udviklingsdelen. En måde, hvorpå forskerne i denne position anskuer, at de i nogen grad påvirker den praksis, de undersøger, og på den vis præger udviklingen, er at stille spørgsmål til praktikerne, fx i interviews.

Der er variation blandt forskerne og deltagerne med hensyn til, hvad det grundlæggende vil sige at skabe udvikling, og hvor lang tid en udviklingsproces tager. I tråd med dette er der nogle af de kommunale deltagere, der mener, at der sker en udviklingsproces, alene ved at forskerne bedriver forskning i praksis og sætter spørgsmålstejn ved, hvad der udspiller sig.

Nogle forskere har valgt en tilgang med en høj grad af interaktion med praksis og fremhæver det som en mulighed for at få feedback fra praksis på deres forskning. De kommunale deltagere udtrykker begejstring for denne tilgang og har fundet den lærerig og mener, at forskerne har forvaltet deres forskerrolle på en meningsfuld måde.

Flere af forskerne anser blandingen af forskning og udvikling i projektet som værende meningsfuld, fordi det er et design, der tager højde for kompleksiteten og giver den plads, fordi det er så praksisnært.

I flere af projekterne er der indtænkt et videndelingselement, der dels skal fungere som udviklende for deltagerne, fordi de får mulighed for at reflektere over de fremlagte forskningsresultater, og dels skal fungere som en måde at validere data på.

Undersøgelsen viser, at nogle forskere opfatter en tæt interaktion med praksis som en tilgang, der bidrager både til forskningsdelen og til udviklingsdelen, fordi en tæt kobling af disse to dele styrker hinanden gensidigt. For andre forskere er det en forudsætning for at bedrive forskning, at disse to dele ikke forenes, blandt andet fordi man som forsker må kunne være i en fri position i forhold til den praksis, man forsker i. For nogle forskere i denne position fungerer videndelingsejancer både som en måde at efterleve kravet om udvikling på og som en måde at validere data på.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er variation i, hvordan forskerne har forvaltet kravet om at skabe udvikling i de forskellige projekter. De forskere, hvor det er en forudsætning, at forskningsdelen og udviklingsdelen er adskilt, har udviklingsdelen været genstand for forhandling med Undervisningsministeriet, inden de indgik kontrakter. For Undervisningsministeriet som opdragsgiver kan det være et opmærksomhedspunkt at forholde sig til hvordan man i højere grad kan sikre at forskerne lever op til, at de har indgået en aftale om både at udvikle forskning og praksis.

I forlængelse af dette er det vigtigt at pointere, at der, som sagt, ikke er en entydigt sammenhæng mellem forskernes grad af interaktion med de kommunale deltagere i de pågældende projekter og kommunernes udbytte af projektet.

5 Perspektiver på de seks projektdesign

Dette kapitel sætter fokus på, hvordan forskerne og de kommunale deltagere har oplevet, at projektdesignet har fungeret. Kapitlet retter specifikt opmærksomheden mod, hvad projektdesignet har bidraget med i forhold til formålet om at skabe forskning såvel som udvikling.

Særligt tre temaer er fremtrædende i interviewene og går igen på tværs af datamaterialet. Disse temaer er rammesætning, forventningsafstemning og afklaring af tovholderens rolle.

5.1 Rammesætning

De seks udviklings- og forskningsprojekter har i forbindelse med forskningsdesignet en forskelligartet rammesætning, der blandt andet hænger sammen med forskernes forskningsmæssige ståsted. Undersøgelsen viser, at blandt de forskere, der i mindre grad har involveret sig i udviklingsdelen, har rammesætningen ligget forholdsvis fast. Blandt de forskere, der i højere grad har involveret sig i udviklingsdelen, er rammen blevet fremlagt mere åbent af forskerne, eller rammesætningen er blevet ændret som følge af ønsker fra kommuners side.

For kommunernes vedkommende er der variation med hensyn til, hvor tydeligt man som kommune har planlagt og forholdt sig til deltagelsen i projekterne.

Rammesætning ser ud til at fylde på fire måder i diskussionerne:

- Åbenhed
- Klar rammesætning med hensyn til, hvad der er forskningsdel og udviklingsdel
- Samarbejdet som en samskabende proces
- Ændret rammesætning grundet deltagernes behov.

Åbenhed

En måde, forskerne har grebet samarbejdet an på, er at have en åben tilgang i forskningsdesignet med plads til at kunne indtænke kommunernes ønsker.

Åbenheden har dog haft den ulempe, at der indledningsvist har været uklarhed om, hvad projektet omhandlede og indebar, men åbenheden har senere i projektet bevirket, at rammesætningen i forbindelse med projektet blev oplevet som en fælles proces.

Klar rammesætning med hensyn til, hvad der er forskningsdel og udviklingsdel

En måde, forskerne har tydeliggjort metoden i projektet på, er at fortælle deltagerne, at der er tale om praksisforskning, og herefter tydeligt forklare, hvad dette indebærer, herunder hvordan og hvorfor rollefordelingen er tænkt, som den er.

En anden måde er at have klare aftaler for, hvornår og hvordan forskerne indsamler data i praksis. Forskerne forklarer, at sådanne aftaler støtter op om, at deltagerne overholder deres del af aftalerne, herunder udfører det mellemliggende arbejde mellem forskernes besøg.

En tredje måde, forskerne har rammesat deres forskning på, er at gøre det klart for deltagerne, at deres fokus er på børnene og ikke på deltagernes samarbejde om børnene. Dette fokus udspringer af en grundlæggende tilgang til forskningen om, at indsatserne reelt skal gøre en forskel for børnene, hvorfor det er virkningen på børnene, der må være i fokus.

Blandt deltagerne er der et eksempel fra et projekt, hvor deltagerne oplevede, at forskernes forklaring af formålet og indholdet i projektet var for overordnet. Deltagerne efterlyser, at forskerne mere detaljeret havde beskrevet, hvilke trin der var i projektet, og hvad institutioner kunne forvente, der skulle foregå, når forskerne var derude. I tråd med dette efterlyser deltagerne, at forskerne var tydeligere med hensyn til, hvad udviklingsdelen af projektet bestod af.

Samarbejdet som en samskabende proces

I nogle projekter er den løbende justering af projektet foregået i et tæt samarbejde mellem den kommunale tovholder og forskerne i en form for samskabende proces. Dette oplever de kommunale tovholdere som en god form til at sikre, at projektet forløb godt for deltagerne, og sikre, at formålet med projektet blev holdt for øje.

Nogle forskere havde organiseret projektet således, at der var nedsat arbejdsgrupper, der på forskellige niveauer i den kommunale organisation løbende skulle evaluere og justere projektets fremdrift. Arbejdsgruppernes forskellige positioner i den kommunale organisation havde til formål samlet set at støtte og kvalificere projektet bedst muligt.

Der er dog også et eksempel på, at denne form for organisering har skabt forvirring blandt nogle af deltagerne, fordi det var uklart, hvad rammen for den enkelte arbejdsgruppes drøftelser var. En deltager forklarer det på følgende måde:

Nogle gange har det været svært at finde rundt i grupperne. Hvad er det, vi kommer for at diskutere lige nu – er det gode ideer eller praksissen?

Der er variation med hensyn til, i hvilken grad kommuner har været forberedt til at indgå i samarbejdet med forskerne, og hvor tydeligt de som kommune har forholdt sig til, hvad deltagelsen i projektet ville omfatte. I den forbindelse har flere af de kommunale deltagere udtrykt, at det kan være svært at have overblik over, hvilke projekter de deltager i, og hvad der adskiller dem. De omtalte projekter kan fx være, når kommunerne deltager i flere udviklings- og forskningsprojekter på samme tid, eller når udviklings- og forskningsprojektet indgår som et blandt flere projekter i kommunens samlede portefølje af udviklingsindsatser.

Det forhold, at det for nogle kommuner kan være svært at fastholde overblikket over, hvilke projekter de deltager i, betyder, at der fra kommunernes side med fordel kan rettes en opmærksomhed mod, hvor mange udviklingsprojekter man kan overkomme at deltage i på samme tid. Dernæst kan der fra Undervisningsministeriets side være opmærksomhed med hensyn til at få kommunikeret denne opmærksomhed til kommunerne.

Ændret rammesætning grundet deltagernes behov

Der er flere eksempler på, at forskernes design er blevet ændret som følge af nogle ønsker fra kommunens side, eller fordi forskernes møde med praksis viste sig at være anderledes end antaget.

Et eksempel på en ændret rammesætning i projektet var et projekt, hvor kommunen anskuede deltagelsen i forskningsprojektet som en måde for flere institutioner at påbegynde et samarbejde på, så to institutioner med fælles ledelse kunne komme tættere på hinanden. De kommunale deltagere havde dette som en vigtig del af forhandlingen med forskerne.

Et andet eksempel på en ændret rammesætning var et projekt, hvor det var vigtigt for kommunen, at der blev indtænkt en samarbejdsmodel i projektet, der var udbredt som et værktøj i kommunen. Forskerne vurderede ikke, at indtænkningen af den pågældende model ville gøre en forskel for forskningen, men at det påvirkede tovholderens fokus i projektet at have fokus på både projektet og samarbejdsmodellen.

Et tredje eksempel var et projekt, hvor forskerne måtte påtage sig en større rolle end planlagt i forbindelse med styringen af projektet, fordi forskerne i mødet med praktikerne oplevede, at de kommunale deltagere ikke var tilstrækkeligt opsatte på at komme i gang med projektet.

Forskerne vurderede, at de ved at vise engagement i projektet kunne motivere deltagerne i projektet. Dernæst ville det styrke det empiriske grundlag, at projektet blev igangsat som planlagt.

Derudover er der et eksempel på kommunale deltagere i et projekt, der retrospektivt vurderer, at det ville have gavnet deres deltagelse i projektet, hvis fokus i forskningsdesignet havde været bredere, end det var tilfældet. Dette hænger sammen med, at et dybdegående fokus i projektet blev for snævert at arbejde med for deltagerne, som projektet skred frem. Dernæst mener deltagerne, at det kunne have kvalificeret projektet yderligere at inddrage flere perspektiver. Eksempelvis efterlyser deltagerne en inddragelse af forældreperspektivet i projektet, da de anser det for vigtigt i inklusionsarbejdet.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er en række forhold, der har haft betydning for ændret rammesætning. I nogle tilfælde har en ændret rammesætning været et led i en forhandlingsproces. I andre tilfælde har det været en ændring, der blev vurderet nødvendig af forskerne i mødet med praksis.

En måde, hvorpå kommunerne ville have kunnet vurdere, at der ville kunne skabes større klarhed om opstarten om samarbejdet, er, hvis kommunen havde indgået i kontraktindgåelsen sammen med forskerne og Undervisningsministeriet. På denne måde ville kommunen have været en aktiv part og have haft mulighed for at præge projektdesignet mere, end det var tilfældet.

5.2 Forventningsafstemning

Der er variation i de forskellige projekter med hensyn til, i hvilken grad der har været et behov for forventningsafstemning. Dette hænger blandt andet sammen med, om rammesætningen i opstarten af projektet har medført den fornødne klarhed om projektet, eller om der, som projekterne skred frem, var et behov for at forventningsafstemme, fx med hensyn til rollefordeling eller med hensyn til kommunernes udbytte af deltagelse i projekterne. Endvidere har de forskelligartede rammesætninger fra forskernes side haft indflydelse på, i hvilken grad der er et oplevet behov for forventningsafstemning i projekterne.

For både forskerne og de kommunale deltagere har forventningsafstemning eller mangel på forventningsafstemning i forbindelse med rammerne i projektet været et tema, der har fyldt på tværs af interviewene.

Forventningsafstemning ser ud til at fylde på tre måder i diskussionerne og omfattede følgende forhold:

- Udmeldingen om projektet fra Undervisningsministeriets side
- Udmeldingen om projektet fra forskernes side
- Samarbejdet mellem kommuner og forskere.

Udmeldingen om projektet fra Undervisningsministeriets side

Der er eksempler på, at både forskere og kommunale deltagere efterlyser en højere grad af forventningsafstemning med hensyn til, hvad rammen for deltagelse i projektet omfatter fra Undervisningsministeriets side. Dette gælder overvejende i projekter, hvor forskernes andel i udviklingsdelen var genstand for forhandling mellem Undervisningsministeriet og de pågældende forskere. Det var en forudsætning i opdraget fra Undervisningsministeriet, at forskerne skulle have en andel i udviklingsarbejdet. På den baggrund handler forhandlingen om, hvordan forskernes andel af udviklingsarbejdet skal fortolkes, således at forskerne kunne opfylde denne del af aftalen uden at give køb på deres position som forsker. Dette kommer fx til udtryk, ved at nogle forskere har oplevet det som uklart i opdraget, hvad det er for en forskerrolle, der var lagt op til i projektet. Dette hænger blandt andet sammen med deres opfattelse af, at man ikke både kan bedrive forskning i praksis og kan udvikle selvsamme praksis, da praksis i forskningen er til stede som et empirisk grundlag, der ligger til grund for vidensproduktionen.

Der er et eksempel på uoverensstemmelse mellem forskere og kommunale deltagere om, hvad aftalen om forskernes andel i udviklingsdelen omfatter, og om det i den forbindelse er forskernes

projektbeskrivelse eller Undervisningsministeriets information om udviklingsprojekterne, der er gældende.

Uoverensstemmelsen handler om, at forskerne i deres beskrivelse har skærpet, at forskerne står for forskningsdelen og kommunerne for udviklingsdelen, og at de opfatter deres beskrivelse som værende det gældende. Omvendt anser de kommunale deltagere Undervisningsministeriets information om projektet som værende den gyldige og har henvist til denne i diskussionen med forskerne vedrørende dette.

Den pågældende uoverensstemmelse understreger betydningen af at være tydelig i forbindelse med kommunikationen om, hvilke aftaler der er det gyldige, og at denne afklaring indgår som et led i forventningsafstemningen mellem kommuner og forskere på et tidligt tidspunkt i fremtidige projekter. Derudover er det vigtigt, at Undervisningsministeriet og forskere er særligt opmærksomme på, at de kommunikerer tydeligt til kommunerne om formålet med udviklingsprojekterne i forbindelse med fremtidige projekter.

Udmeldingen om projektet fra forskernes side

Der er variation blandt de kommunale deltagere med hensyn til, hvor tydeligt man oplever, at forskerne har formidlet formålet og rammen for projektet. I flere af de projekter, hvor forskerne var tydelige i udmeldingen om, hvad projektet omhandlede, har de kommunale deltagere oplevet dette positivt, fordi forskerne dermed skabte klarhed om rammen for projektet, herunder hvad forløbet i projektet var, og hvem der havde hvilke roller.

Der er et eksempel på, at forskerne har prioriteret en grundig forventningsafstemning for at skabe klarhed om rammen for projektet. På det indledende møde med de kommunale deltagere kommunikerede forskerne tydeligt, hvad deres forskningsmæssige tilgang var, og hvad deres arbejde i projektet omfattede. Forventningsafstemningen bestod i, at forskerne i deres tydelige kommunikation lagde op til, at der ikke var forhandling om forskernes rolle. Forskerne vurderede, at denne tydelighed var vigtig for at skabe klarhed om projektet og forebygge misforståelser, der let kunne opstå på grund af de mange aktører i projektet. Blandt de kommunale deltagere blev denne tydelighed blandt andet tolket som, at forskerne på en god måde tog styringen i projektet, og at det skabte tryk i samarbejdet. Tydeligheden i forbindelse med rammen for projektet og med, hvad forskningsdelen omhandlede, vurderer forskerne, har bidraget til, at den empiri, forskerne har indsamlet, er brugbar til at bedrive forskning, der er relevant for praksis.

I de projekter, hvor de kommunale deltagere oplevede, at forskernes udmelding om projektet var uklar, handlede det fx om uklarhed om kommunernes udbytte af projektet, forskernes andel i udviklingsdelen og selve forløbet af projektet. I de tilfælde, hvor forskernes udmelding i opstarten af projektet blev oplevet som uklar, er der flere, der fremhæver, at uklarheden efterfølgende er blevet håndteret i samarbejde med forskerne.

Der er eksempler på kommuner, der har oplevet en manglende forventningsafstemning med forskerne.

Et eksempel er et projekt, hvor en kommune først efter, projektet var startet op, opdagede, at der var en skarpere opdeling mellem forskningsdelen og udviklingsdelen i forskningsdesignet, end de havde troet, der ville være. Mere specifikt omhandlede dette en uoverensstemmelse mellem, hvad kommunen forventede, at forskerne leverede tilbage til kommunen, og hvad forskerne forventede, at kommunen tog sig af. Dette medførte, at forskere og kommune stod foran at skulle aftale den præcise opgavefordeling, efter at projektet var igangsat.

Et andet eksempel er et projekt, hvor de kommunale deltagere oplevede, at det efter det indledende møde med forskerne var uklart for dem, hvad de kommunale deltagere skulle gå hjem at gøre som deltagere i projektet, og om initiativet til, hvad der skulle ske i projektet, lå hos kommunen eller forskerne.

Samlet set peger undersøgelsen på vigtigheden af en tydelig rammesætning indledningsvist i projekterne. Dernæst kan en løbende forventningsafstemning eller en tæt dialog mellem forskere og

kommunale deltagere være en måde at tydeliggøre rammerne for projekterne på, efterhånden som de skrider frem. I forlængelse af dette kan en yderligere opmærksomhed være, at selvom forskere og kommuner umiddelbart oplever, at de har et nogenlunde fælles billede af forsknings- og udviklingsdelen, så kan partnerne undervejs opdage, at det alligevel ikke er tilfældet, hvilket så betyder, at man igen må forventningsafstemme.

Samarbejdet mellem kommune og forsker

En del af Undervisningsministeriets opgavebeskrivelse vedrørende samarbejdet mellem forskere og kommuner handler om, at kommuner og forskere skulle holde et indledende møde, hvor de skulle drøfte en mulig fælles problemstilling, og hvor forskerne også kunne inddrage kommunerne i selve designet af processen.

På den ene side oplever nogle kommuner, at forskerne på de enkelte projekter forhandlede og tilpassede projekterne med de enkelte kommuner i et samarbejde. På den anden side oplevede nogle kommuner, at det var uklart, hvad projektet specifikt skulle omhandle, og hvordan processen i forløbet konkret skulle være.

Blandt de eksempler, hvor kommunerne oplevede uklarhed i samarbejdet, var et projekt, hvor den deltagende kommune på det indledende møde med forskerne ikke oplevede, at det var klart, hvad projektet specifikt skulle omhandle, og hvordan processen i forløbet konkret skulle være. Denne uklarhed om samarbejdet bevirkede, at de kommunale deltagere blev frustrerede over og utrygge ved deltagelsen i projektet, fordi man kom i tvivl om, hvad man var gået med til.

Et andet eksempel er et projekt, hvor forskerne fra starten af projektet havde tydeliggjort for kommunen, at ansvaret for udviklingsdelen lå hos kommunen, og at forskerne udelukkende fokuserede på forskningsdelen. Men på grund af beskrivelsen af udviklingsdelen af projektet havde kommunen forventet, at forskerne på anden vis ville bidrage til deltagernes udviklingsarbejde.

Blandt de kommunale deltagere er det et gennemgående opmærksomhedspunkt, at det fremgik tydeligt for dem, hvad de som kommune ville få ud af at deltage i projektet. Nogle kommuner efterlyste dette for at kunne prioritere projektet i en travl hverdag og se projektets udbytte i sammenhæng med kommunens øvrige arbejde. I andre kommuner var der en betænkelighed blandt nogle deltagere ved at stille deres praksis til rådighed for et forskningsprojekt. En måde at mindske betænkeligheden på for disse deltagere var at tydeliggøre, hvilken form for udvikling deltagelsen i projektet ville føre med sig.

En måde, de kommunale deltagere anbefaler at skabe større klarhed om samarbejdet på, er, at man på det indledende møde med forskerne får lavet en kontrakt med hinanden, der specificerer, hvad projektet omhandler, og hvem der har ansvar for hvad.

Undersøgelsen viser, at kommunerne sætter pris på en tydelighed med hensyn til, hvad formålet og indholdet i projektet er, og hvad deres deltagelse specifikt består i. Det fremhæves som vigtigt for kommunerne, at det tydeligt fremgår, hvad de som kommune kan forvente at få ud af deltagelsen i projektet. På den baggrund kan det være et opmærksomhedspunkt, at forskerne er meget bevidste om at sætte en tydelig ramme for projektdesignet, hvor kommunerne kan byde ind med viden og ønsker, der kan bidrage til forskningsdesignet.

5.3 Afklaring af tovholderens rolle

Det er gennemgående en opfattelse blandt de interviewede i denne undersøgelse, at tovholderens kerneopgaver indbefatter at være et koordinerende omdrejningspunkt for den praktiske planlægning i samarbejdet mellem kommuner og forskere. Derudover er det varierende fra projekt til projekt, hvad tovholderens opgaver ellers omfatter. I nogle projekter har tovholderens rolle været forholdsvis lille og mest af praktisk karakter, og i andre har tovholderens rolle været at være et centralt omdrejningspunkt i projektet og har omfattet både praktiske koordineringsopgaver og udviklingsopgaver.

Rolleafklaring ser ud til at fylde på tre måder i diskussionerne. Disse måder er:

- Klarheden om rollen
- Indholdet i tovholderens opgaver
- Omfanget af arbejdet i rollen som tovholder.

Klarhed om rollen

Der er på tværs af projekterne stor forskel på, hvor tydeligt rollen som tovholder har været defineret. Blandt forskerne er der en vurdering af, at en klart defineret tovholderrolle er en vigtig brik som bindeled mellem forskere og kommune. Blandt de kommunale tovholdere, hvor der har manglet en klarhed om tovholderens funktion, har der blandt andet været en oplevelse af at være overflødelige i projektet.

I et projekt, hvor der har været et tæt samarbejde mellem forskerne og den kommunale tovholder, er der stor begejstring blandt forskerne over at have samarbejdet med en tovholder med en klart defineret rolle. Dette handler om, at en tydelig tovholder dels signalerer den kommunale opbakning til projektet og dels bidrager til at skabe forbindelsen mellem forskerne og deltagerne i projektet ved at være et koordinerende omdrejningspunkt i projektet.

Sidstnævnte kommer til udtryk, når tovholderen er aktiv i processerne i projektet, fx ved at være en dygtig mødeleder og have en funktion, hvor vedkommende skal følge op på de aftaler, der bliver indgået i løbet af projektet.

Blandt forskerne i dette projekt fremhæves det, at vigtigheden af tovholderrollen og tovholderens funktion har været vigtig for dem at være opmærksom på og en erfaring, de vil tage med sig i fremtidige projekter.

Blandt de kommunale tovholdere er der en oplevelse af, at den koordinerende rolle blev overflødiggjort i flere af de tilfælde, hvor rollen som tovholder ikke var tydeligt afklaret. I forlængelse af dette er der et eksempel på en kommunal tovholder, der havde en oplevelse af, at den koordinerende rolle ligefrem blev et besværligt mellemlid mellem de deltagende institutioner og forskerne. Tovholderen oplevede, at hans funktion blev en unødvendig mellemstation i formidlingen, ved at vedkommende henholdsvis skulle afvente svar og bekræfte aftaler mellem parterne, hvor det havde været nemmere for disse parter at lave disse aftaler selv. Hun forklarer det således:

Den del har været en lille smule bøvlet, for jeg sidder jo og afventer svar fra dem, som jeg skal spørge, og så melder de lidt til, så kan de lave en foreløbig tilmelding, som ender med en aflysning.

Indholdet i tovholderens opgaver

Der er forskelligt, hvad indholdet i tovholderens rolle har været i projekterne, og hvad tovholderne har bidraget med i projekterne.

Et eksempel fra et projekt, hvor tovholderen havde en aktiv rolle, er, at tovholderen her var en central del af funktionen at være mødeleder. Her trak tovholderen på sine projektlederkompetencer og kompetencer som procesfacilitator til at understøtte fremdriften og refleksionsprocesserne i projektet og dermed kvalificere projektet i sin helhed.

Et eksempel på en anden rolle, tovholderen havde, er et projekt, hvor tovholderen trak på sine netværk i kommunen til at understøtte arbejdet i projektet og på den vis bidrog med ressourcer til at styrke projektet. Et eksempel på dette er, at tovholderen i et af projekterne inddrog andre kommunale konsulenter i projektet, og at det var en ressource, forskerne ikke vidste, det var muligt at trække på. En forsker fortæller:

Det, der har været særligt godt ved konsulenterne, er, at de har sat andre konsulenter i spil også. I den ene kommune inddrog de inklusionskonsulenterne i projektet. Det havde vi jo ikke fået øje på selv, for vi har jo ikke vidst, at de var mulige at trække på.

En tredje rolle har været, at tovholderen har fungeret som støtte for deltagerne i kommunen. Enten i form af løbende sparring eller fx ved at hjælpe deltagerne med at indtænke forskernes materiale i egen praksis. I denne sammenhæng fremhæves det blandt de kommunale deltagere som afgørende, at tovholderen har kendskab til praksis.

Omfanget af arbejdet i rollen som tovholder

Der er stor forskel på omfanget af arbejdet i rollen som tovholder og på, om omfanget har været planlagt på forhånd eller er vokset undervejs.

Blandt de kommunale deltagere er der eksempler på, at tovholderopgaven har været en omfattende opgave, og at omfanget af opgaven ikke var afklaret og meldt tydeligt ud fra starten. Dette skyldes blandt andet, at rollen primært var tænkt som en koordinerende rolle i projektet, men at rollen voksede, og omfanget af opgaverne udviklede sig, som projektet skred frem, som følge af en øget involvering i projektet.

Et andet eksempel er, at tovholderen påtog sig en mere omfattende rolle, end forskerne havde forestillet sig. Dette gjorde forskerne i tvivl om, hvorvidt tovholderen forsøgte at kontrollere, hvad der skulle foregå, eller om det handlede om at vise sig som en god vært for projektet over for deltagerne og forskerne.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er variation med hensyn til, hvor tydeligt de kommunale tovholders rolle er defineret i de enkelte projekter, og hvordan rollerne har udviklet sig undervejs i de forskellige projekter, blandt andet som følge af forhandling og tilpasning af projekterne i de enkelte kommuner. Dette gælder for både indholdet i og omfanget af tovholderrollen.

5.4 Opsamling

Samlet set peger undersøgelsen på vigtigheden af en tydelig rammesætning indledningsvist i projekterne. Dernæst kan en løbende forventningsafstemning eller en tæt dialog mellem forskere og kommunale deltagere være en måde at tydeliggøre rammerne for projekterne på, efterhånden som de skrider frem.

En del af Undervisningsministeriets opgavebeskrivelse omkring samarbejdet mellem forskere og kommuner handler om, at kommuner og forskere skulle holde et indledende møde, hvor de skulle drøfte en mulig fælles problemstilling, og hvor forskerne også kunne inddrage kommunerne i selve designet af processen.

På den ene side, har nogle kommuner oplevet, at forskerne på de enkelte projekter forhandlede og tilpassede projekterne med de enkelte kommuner i et samarbejde. På den anden side oplevede nogle kommuner, at det var uklart hvad projektet specifikt skulle omhandle og konkret hvordan processen i forløbet skulle være.

Undersøgelsen viser, at kommunerne sætter pris på en tydelighed med hensyn til, hvad formålet og indholdet i projektet er, og hvad deres deltagelse specifikt omfatter. Det fremhæves som vigtigt for kommunerne, at det tydeligt fremgår, hvad de som kommune kan forvente at få ud af deltagelsen i projektet. På den baggrund kan det være et opmærksomhedspunkt, at forskerne er meget bevidste om at sætte en tydelig ramme for projektdesignet, hvor kommunerne kan byde ind med viden og ønsker, der kan bidrage til forskningsdesignet.

Nogle forskere har rammesat projektet ved at tydeliggøre, at der var tale om praksisforskning og forklare, hvad dette betød for projektets fokus og for samarbejdet. Andre forskere har rammesat projektet ved at lave klare aftaler for, hvornår og hvordan forskerne indsamler data i praksis, og erfaret, at sådanne aftaler støtter op om, at deltagerne forpligter sig i projektet. Blandt deltagerne er der nogle, der efterlyser, at forskerne mere detaljeret havde beskrevet, hvilke trin der var i projektet, og hvad institutionerne kunne forvente, der skulle foregå, når forskerne var derude.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er en række forhold, der har haft betydning for ændret rammesætning. I nogle tilfælde har en ændret rammesætning været et led i en forhandlingsproces, fx som følge af nogle ønsker fra kommunens side om at styrke arbejdet internt i kommunen.

I andre tilfælde har det været en ændring, der blev vurderet som nødvendig af forskerne i mødet med praksis. Derudover er der eksempler på nogle kommunale deltagere, der kunne have ønsket sig et bredere fokus i forskningsdesignet, fordi de oplevede, at et dybdegående fokus i projektet blev for snævert at arbejde med for deltagerne, som projektet skred frem.

For nogle kommuners vedkommende har det været svært at fastholde overblikket over, hvilke projekter de deltager i. Dette betyder, at der fra kommunernes side med fordel kan rettes en opmærksomhed mod, hvor mange udviklingsprojekter man kan overkomme at deltage i på samme tid. Dernæst kan der fra Undervisningsministeriets side være en opmærksomhed med hensyn til at få kommunikeret denne opmærksomhed til kommunerne.

Der er variation i de forskellige projekter med hensyn til, i hvilken grad der har været et behov for forventningsafstemning. Dette hænger blandt andet sammen med, om rammesætningen i opstarten af projekterne har medført den fornødne klarhed om dem, eller om der, som projekterne skred frem, var et behov for at forventningsafstemme, fx med hensyn til rollefordeling eller kommunernes udbytte af deltagelse i projekterne.

Der er forskellige opfattelser af, om der har været den nødvendige forventningsafstemning på tværs af projekterne. På den ene side er der eksempler på, at forskerne har prioriteret en grundig forventningsafstemning for at skabe klarhed om rammen for projektet og om forskernes rolle i projektet. Denne tydelighed har forskerne vurderet, var vigtig for at forebygge misforståelser, og den har derudover bidraget til at styrke forskernes indsamling af empiri. På den anden side er der eksempler på kommunale deltagere, der har efterlyst en højere grad af forventningsafstemning med hensyn til, hvad forskernes andel i projektet var. Dette hænger blandt andet sammen med, at det for nogle af de kommunale deltagere var uklart, hvad der skulle ske i projektet, og hvem der havde initiativet.

I forlængelse af dette er der et eksempel på, at en uklarhed om forskernes rolle har ført til en uoverensstemmelse med hensyn til, om det var forskernes projektbeskrivelse eller Undervisningsministeriets information om udviklingsprojekterne der var det gældende. Dette understreger betydningen af, at Undervisningsministeriet og forskere er særligt opmærksomme på, at de kommunikerer tydeligt og forholdsvis ensrettet til kommunerne om formålet med udviklingsprojekterne i fremtidige projekter.

Behovet for forventningsafstemning har særligt gjort sig gældende i de projekter, hvor forskernes andel i udviklingsdelen var genstand for forhandling mellem Undervisningsministeriet og de pågældende forskere, inden de indgik kontrakt. Det var en forudsætning i opdraget fra Undervisningsministeriet, at forskerne skulle have en andel i udviklingsarbejdet. Samtidig havde nogle af forskerne den opfattelse, at man ikke både kan bedrive forskning i praksis og udvikle selvsamme praksis, da praksis i forskningen er tilstede som et empirisk grundlag, der ligger til grund for vidensproduktionen. På den baggrund handlede forhandlingerne om, hvordan forskernes andel af udviklingsarbejdet skulle fortolkes, således at forskerne kunne opfylde udviklingsarbejdet som en del af aftalen uden at give kald på deres position som forsker.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er variation med hensyn til, hvor tydeligt de kommunale tovholderes rolle er defineret i de enkelte projekter, og hvordan rollerne har udviklet sig undervejs i de forskellige projekter, blandt andet som følge af forhandling og tilpasning af projekterne med de enkelte kommuner. Dette gælder for både indholdet i og omfanget af tovholderrollen.

Der er forskere, der har oplevet tovholderen som et vigtigt bindeled mellem forskerne og kommunen blandt andet ved at være det koordinerende omdrejningspunkt i projektet, der dels signalerer kommunens opbakning til projektet, dels skaber og støtter forbindelsen mellem forskerne og deltagerne i projektet.

Blandt de tovholdere, der har haft en aktiv og omfattende rolle, har opgaverne fx omfattet at være mødefacilitator, at trække på netværk i kommunen til at understøtte arbejdet i projektet og at fungere som støtte for deltagerne i forbindelse med de opgaver, de skulle løse inden for rammerne af projektet.

Blandt de tovholdere, hvis rolle ikke har været klart defineret, har der været eksempler på, at tovholderen har oplevet at være overflødig i projektet eller har oplevet at blive et besværligt mellemled mellem de deltagende institutioner og forskerne.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.